

KARDEŞLİK OLGUSUNUN YENİ AHİT’TEKİ İZDÜŐÜMÜ¹

Muhammet YEŞİLYURT

Doç. Dr.

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

25yesilyurt@gmail.com

orcid: 0000-0003-0770-6850

DOI: 10.31834/ortadoguvegoc.1328928

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 18 Temmuz / 12 July 2023

Kabul Tarihi / Accepted: 02 Ekim / 02 October 2023

Yayın Tarihi / Published: 30 Aralık / 30 December 2023

Yayın Sezonu / Pub Season: Haziran / June

Atıf / Cite: Yeşilyurt, M. (2023). Kardeşlik Olgusunun Yeni Ahit’teki İzdüşümü. Ortadoğu ve Göç, 13(1). ss. 40-74.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and checked via a plagiarism detector.

¹ Bu çalışma, yazarın 2012 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanan “Yahudilikte ve Hristiyanlıkta Kardeşlik Anlayışı” başlıklı yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

Öz

Bu çalışmada, “din” olgusunun şiddetin kaynağı olduğu tartışmalarının çokça yapıldığı günümüzde, müntesip sayısı bakımından dünyanın en büyük dini olan Hristiyanlığın Kutsal Kitabında, şiddetin karşısında bir olgu olan kardeşliğin izleri aranmıştır. Bu çerçevede, öncelikle Yeni Ahit’te kardeşlik anlamını karşılayan kavramlar üzerinde durulmuştur. Ardından kardeşlik türleri olarak tespit edilen kan, soy, din ve insan kardeşliklerine örnek teşkil eden pasajlar değerlendirilmiştir. Hristiyanlığın kutsal kitabı Yeni Ahit’te kan kardeşliği ve bu ilişkiden doğan hususlar, Tanah’ta olduğu kadar ayrıntılı ele alınmamıştır. Yeni Ahit’te konu, birkaç örnekle sınırlı kalmıştır. Soy kardeşliğinin varlığını ve kabulünü gösteren herhangi bir cümle ya da ifadeye ise ima yollu bile olsa rastlanamamıştır. Yeni Ahit’te öne çıkan ve merkezde olan kardeşlik türünün ise din kardeşliği olduğu anlaşılmıştır. Bütünüyle Baba Tanrı ve Oğul Tanrı’ya (İsa Mesih’e) iman temeli üzerine bina edilen söz konusu kardeşlikte Hristiyanlar, “Tanrı’nın ailesindeki çocuklar” olarak birbirinin kardeşi olmaktadır. Yeni Ahit’te insan kardeşliği, Tanah’a kıyasla daha çok vurgulanmaktadır. İnsan kardeşliği düşüncesinin varlığını destekleyen örneklerin, insan kardeşliği olgusunun karşısında olan bölümlere kıyasla daha vurgulu olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, Dinler Tarihi biliminin araştırma metotlarından nitelendirme, karşılaştırma ve hermeneutik yöntemlerinden istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Hristiyanlık, Yeni Ahit, Kardeşlik, Yahudilik, Tanah

THE PROJECTION OF THE PHENOMENON OF BROTHERHOOD IN THE NEW TESTAMENT

Abstract

In this study, in today's, there is a lot of discussion that the phenomenon of "religion" is the source of violence, in the Holy Book of Christianity, which is the world's largest religion in terms of the number of followers, traces of brotherhood, which is a phenomenon against violence, have been sought. In this framework, first of all, the concepts that correspond to the meaning of brotherhood in the New Testament are emphasized. Then, the passages that set an example for blood, lineage, religion and human brotherhood, which were determined as brotherhood types, were evaluated. In the New Testament, the holy book of Christianity, blood brotherhood and the issues arising from this relationship are not discussed in detail as in the Tanakh. In the New Testament, the subject is limited to a few examples. No sentence or expression showing the existence and acceptance of genealogical fraternity could be found, even by implication. It has been understood that the type of brotherhood that is prominent and central in the New Testament is religious brotherhood. In this brotherhood, which is built entirely on the basis of faith in God the Father and God the Son (Jesus Christ), Christians become brothers to each other as "children in God's family". Human brotherhood is emphasized more in the New Testament than in the Tanakh. It has been determined that the examples that support the existence of the idea of human brotherhood are more emphatic than the sections that are against the phenomenon of human brotherhood. In the study, the methods of description, comparison and hermeneutics, which are the research methods of the History of Religions, were used.

Keywords: History of Religions, Christianity, New Testament, Brotherhood, Judaism, Tanakh

Giriş

M.S. I. yüzyılda Yahudiliğin doğduğu ve geliştiği bir coğrafyada ortaya çıkan ve IV. yüzyılın sonlarına doğru Roma İmparatorluğunun resmî dini olan Hristiyanlık, günümüzde iki milyarı aşan taraftarıyla dünyanın en büyük dinsel geleneğidir. Hristiyanlık, İsa Mesih'in şahsı etrafında gelişip şekillenen, vahiy ve kutsal kitaba dayanan, özde tek tanrılı olmakla birlikte, sonradan Teslis'e yer verildiği kabul edilen ilahî kaynaklı ve Mesih merkezli bir dindir. Hristiyanlık, günümüzde Yahudiliğin inanç, ibadet ve gelenekleri ile Yunan-Roma (Greko-Romen) âleminin kültlerini birleştiren bir kurtarıcı tanrı dini olarak ifade edilmektedir (Küçük, Tümer, & Küçük, 2009, s. 347)

Kendisinden önceki din olan Yahudiliğin şekillendiği ve geliştiği bir çevrede, Filistin'de ortaya çıkan Hristiyanlık, muhatap ve hedef kitle olarak önünde öncelikle Yahudileri bulmuştur. Yahudilikle aynı sosyo-kültürel ve coğrafi ortamı paylaşmaya başlayan Hristiyanlığın kendi teolojisini oluştururken bu dinden etkilendiğini gösteren pek çok kanıttan söz edilebilir. Hemen bütün toplumlarda ve dinlerde bireysel ve toplumsal tarafıyla öne çıkan bir duygu ve olgu olan “kardeşlik” söz konusu olduğunda da bu etkilenişin mevcudiyeti de bir merak konusu olmaktadır. Ancak bu çalışma, sözü edilen etkileniş ele almamış, yalnızca Yeni Ahit'te kardeşliğin görünümünü inceleme konusu yapmıştır.

Öte yandan Yeni Ahit özelinde Hristiyanlıktaki kardeşliğin irdelendiği bir çalışmada “hangi Hristiyanlık?” sorusu da akıllara gelen bir soru olabilmektedir. Zirâ Hristiyanlık deyince, yekpâre bir Hristiyanlıktan ya da Hristiyan anlayıştan söz etmek mümkün değildir. Bugün sayısı iki milyarı aşan Hristiyanlar, irili ufaklı onlarca mezhep, tarikat, cemaat ve felsefî anlayışın farklı

şekillerde bina ettiği pencerelerden Hristiyanlığa bakmaktadırlar. Genişlik açısından konunun hacmi, bütün bu farklı grupların kardeşlik konusuna yaklaşımlarını ele almaya müsait değildir. O nedenle mevzû işlenirken temel hareket noktası, Hristiyanlığın Kutsal Metinleri olmuştur. Ancak Kutsal Metinler değerlendirilirken yer yer, Katolik, Ortodoks ve Protestan mezheplerinin kardeşlik konusundaki yaklaşımlarına da işaret edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada öncelikle Yeni Ahit'te “kardeşlik” anlamını ifade eden kavramlar üzerinde durulmuş, ardından Yeni Ahit'te kardeşlik türleri olarak tespit edebildiğimiz “kan”, “soy”, “din” ve “insan” kardeşlikleri değerlendirilmiş ve işlenmiştir.

Yeni Ahit'te “Kardeşlik” Anlamını İfade Eden Bazı Kavramlar

Yeni Ahit'te “kardeş” kelimesi, 339 kez zikredilmekte; 163 yerde de “kardeşlik”ten bahsedilmektedir (Yargıcı, 2005, s. 214). Yeni Ahit'te “kardeş” anlamını karşılayan kavram olarak, Grekçe “ἀδελφός (adelphos)” kelimesi kullanılmıştır (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 26). Bu kelimenin çoğulu olan “adelphoi” kelimesi ise, “kardeşler” kavramını ifade etmek için kullanılmıştır (Demirci, 1998, s. 329; “Katolik İncasında İsa'nın Kardeşleri Var mıydı?”, t.y.). “Kardeşler” (adelphoi) tabirine, Mektuplarda yer yer rastlanırsa da Elçilerin İşleri'nde sıkça geçmektedir ve fert olarak “hristiyan kardeş”i ima eder (Demirci, 1998, s. 329).

Yeni Ahit'te “komşu” kelimesinin de “kardeş” ve “kardeşlik” anlamlarını ifade edecek şekilde kullanıldığı görülmektedir. Buna, sevgi temasının işlendiği pasajlarda rastlamak mümkündür (Markos, 12:33; Luka, 10:27; Romalılar, 13:10, 15:2). Belirtilen cümlelerde, komşuyu sevmek bazen kardeş sevgisi bazen de birbirini sevmek olarak ifade edilmiştir (Ekici, 2006, s. 58).

Matta İncili 5:47. cümlede geçen “kardeşler” kelimesi ile ilgili olarak William MacDonald, Yeni Ahit el yazmalarının çoğunda, bu kelime yerine “arkadaşlar” tabirinin kullanıldığını söylemektedir (MacDonald, 2000, s. 181). Buradan, Yeni Ahit’te “kardeşlik” ifade eden bir diğer kavramın da “arkadaş” ya da “arkadaşlar” kelimesi olduğu anlaşılmaktadır.

Yeni Ahit’te kardeşlik anlamını karşılayan bir diğer kelime de “dost” kavramıdır. İsa Mesih döneminde onun getirdiği dine giren üyelerin kendileri için kullandığı kelimeler arasında “dost” kelimesi de sayılmaktadır (Demirci, 1998, s. 329). İddianın sahibi Kürşat Demirci’nin konuyla ilgili dayanakları Luka 12:4 ve Yuhanna 15:13-15 pasajlarıdır. Zikredilen pasajlara bakıldığında “dost” kelimesinin, komşu ve arkadaş kavramlarında olduğu gibi “kardeşlik” ifade edecek bir bağlamda kullanıldığı dikkatleri çekmektedir.

Kardeşlik Türleri

Kan Kardeşliği

Ana babadan en az birinin ortak olduğu bir durumdan kaynaklanan kan kardeşliğine ve bu kardeşlikle ilgili hususlara Yeni Ahit’te rastlamak mümkündür. Hristiyanlıkta, kan kardeşliğinin ortaya çıktığı ve yaşandığı yer, ailedir. Hristiyan aile yapısı Yahudi ailesinden çok farklı değildir. Hristiyanlık aileyi, sosyal ve medenî bir kurum olarak değil tıpkı Yahudilikte olduğu gibi dinî bir kurum olarak kabul etmektedir. Hristiyanlıkta aile fertleri arasındaki ilişki, insanla Tanrı arasındaki ilişkinin bir aynası ve insanın ruhî ve manevî alandaki gelişmesinin vazgeçilmez bir unsurudur (Aydın, 1989, s. 197). Kitâb-ı Mukaddes, aileyi toplumun temeli olarak görmekte ve Tanrı’nın ailesinin çekirdeği olarak kadın ve erkeğin birlikteliğini öğretmektedir. Bir aile içinde hem kadının hem de erkeğin gerekli gereksinimleri karşılanmalıdır. Çocuklar aile

içinde ruhsal ve bedensel gereksinimlerini karşılayarak büyümelidirler. Hristiyanlıkta her aile, Tanrı'ya ait bir yer olarak görülmektedir (Üçal & Malcolm, 2003, ss. 165-166). Dolayısıyla Hristiyanlıktaki aile yapısı, esasen sadece kan kardeşliği için değil bütün “kardeşlik” türleri için de müsait bir ortamı bünyesinde barındırmaktadır.

Yeni Ahit'te kan kardeşliği ve bu kardeşlikten kaynaklanan durumlara örnek olarak öncelikle İsa ve kardeşlerinin konu edildiği şu cümleler verilebilir:

“İsa daha halka konuşurken, annesiyle kardeşleri geldi. Dışarıda durmuş, O'nunla konuşmak istiyorlardı. Birisi İsa'ya, "Bak, annenle kardeşlerin dışarıda duruyor, seninle görüşmek istiyorlar" dedi. İsa, kendisiyle konuşana, "Kimdir annem, kimdir kardeşlerim?" karşılığını verdi. Eliyle öğrencilerini göstererek, "İşte annem, işte kardeşlerim!" dedi. Göklerdeki Babam'ın isteğini kim yerine getirirse, kardeşim, kız kardeşim ve annem odur." (Romalılar, 8:16)

Yukarıdaki cümlelerde İsa'nın, annesiyle birlikte, kan bağının bulunduğu kardeşlerinden bahsedilmektedir. Burada, İsa'nın kan bağından kaynaklanan kardeşlerini gerçek anlamda kardeşleri saymayarak kardeşlik payesini kendisine inananlara vermesi dikkatleri çekmektedir. İsa'nın kan kardeşlerine karşı mezkûr tutumu, kardeşlerinin kendisine iman etmeyişlerinden kaynaklanmaktadır (Yuhanna, 7:5). Kardeşleri ona iman etmemişlerdi ve onun konumunu görmeye istekleri yoktu (MacDonald, 2000, s. 485). Buradan, İsa'da kardeşlik ölçütünün kan bağı değil “kendisine iman” olduğu, iman etmediği müddetçe kan kardeşlerini gerçek kardeşleri olarak görmediği anlaşılmaktadır. Yeni Ahit'te, üstte zikredilen pasajlar haricinde başka kısımlarda da (Matta, 13:55; Markos, 6:3; Yuhanna, 2:12, 7:3, 10; Elçilerin İşleri, 1:14; 1. Korintliler, 9:5.) İsa'nın “kardeşleri”nden bahsedilmektedir.

Kan bağından kaynaklanan kardeşliğin Hristiyanlıkta değerini yitirdiğini gösteren örneklerden biri de “İsa'nın öğrencisi

olma” ile ilgili olarak Luka İncilinde İsa’nın ağzından aktarılan ifadelerde görülmektedir. Luka 14:25-26’da, “Kalabalık halk toplulukları İsa’yla birlikte yol alıyordu. İsa dönüp onlara şöyle dedi: "Biri bana gelip de babasını, annesini, karısını, çocuklarını, kardeşlerini, hatta kendi canını bile gözden çıkarmazsa, öğrencim olamaz.” denilmek suretiyle bahsi geçen husus vurgulanmaktadır. Ancak söz konusu pasajda kan kardeşliğinin geri plana itilmesinin, kişinin kardeşinden nefret etmesi gerektiği sonucuna götürmeyeceği de açık bir şekilde vurgulanmaktadır. Burada en temel vurgu, Mesih’e olan sevginin çok büyük olması ve böylece İsa Mesih’e duyulan sevgiyle karşılaştırıldığında diğer bütün sevgilerden nefret edilmesi gerektiği üzerindedir (bkz. Matta, 10:37). “Aile bağlarının, bir Mesih inanısını Rab’be tam bir bağlılıkla yürüyeceği yoldan saptırmasına izin verilmemelidir.” (MacDonald, 2000, s. 365) Bununla birlikte İnciller’de İsa Mesih’in öğrencisi olmak için aileden ve kardeşlerden gösterilen söz konusu fedakârlığın “sonsuz yaşamı miras almak” (Matta, 19:29; Luka, 18:29-30) gibi bir karşılığının olduğu da söylenmekte; bir anlamda insanlar “ödüllendirme” yoluyla bu fedakârlığa teşvik ve motive edilmektedir.

Sonuç olarak, Yeni Ahit’te “kan kardeşliği” ve bu ilişkiden doğan hususlar, Tanah’ta olduğu kadar ayrıntılı ele alınmamıştır. Yeni Ahit’te konu, birkaç örnekle sınırlı kalmıştır. Zikredilen durumun, Hristiyanlığın hukuki konularda Yahudi şeriatine bağlı kalmasından ve bu bağlılığın doğal bir neticesi olarak meselelere yeni çözümler üretememesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca Hristiyanlıktaki “Tanrı’nın ailesi” anlayışının, kurumsal anlamdaki aile olgusunu ikinci plana itmesi de bu durumu ortaya çıkaran bir sebep olarak zikredilebilir.

Soy Kardeşliği

Hristiyanlığın Kutsal Kitabında, Yahudilikte olduğu gibi bir soy kardeşliği anlayışının (Yeşilyurt, 2022, ss. 379-381) mevcut olup olmadığı konusunda bir fikir yürütebilmek için öncelikle bu dine adını veren “Hristiyan” kelimesinden yola çıkarak ileri sürülebilecek bir “hristiyan soyu” hipotezinin doğruluk veya yanlışlığının ortaya konulması gerekmektedir.

Hristiyanlığa mensup olanlar, Batı dillerinde “Christian”, Türkçede “Hristiyan” şeklinde isimlendirilir. Yeni Ahit'te bu kelime Grekçe “Christos yanlısı” anlamında “Christianos” şeklinde, Elçilerin İşleri (11:26, 26:28) ve Petrus'un Birinci Mektubu'nda (4:16) olmak üzere yalnızca üç yerde geçmektedir. Korintoslular'a İkinci Mektup'ta ise (12:2) kapalı bir referans vardır. “Hristiyan” kelimesi Hz. İsa'dan sonra ortaya çıkmış ve “Mesih yanlıları” anlamında, Milâdî I. yüzyılın sonlarına doğru (Demirci, 1998, s. 329) ya da 60 yılında ilk kez Antakya'da kullanılmaya başlanmıştır (Eroğlu, 2000, s. 309; Gasque, 2004, s. 59). Dolayısıyla başlangıçtan beri İsa Mesih etrafında kümelenen, ona inanan insanları tanımlamak için kullanılan söz konusu kelime, tıpkı Yahudilikteki “Yahudi”, “İsrail” ve “İbrani” kelimelerinde olduğu gibi, herhangi bir soyu ifade etmek için kullanılmamıştır. Baştaki hipotezimize geri dönersek; “Hristiyan” kelimesi, muhtemel bir “Hristiyan soyu” iddiasını destekleyecek bir anlama ya da niteliğe sahip değildir. Bu nedenle Hristiyanlıkta soy kardeşliğinin varlığının temellendirilebileceği “kavramsal çerçeve” mevcut bulunmamaktadır.

Bunun yanında, Hristiyanlıktaki “Tanrı'nın halkı / Tanrı'nın ailesi” anlayışı da herhangi bir soyun kutsanmasına ve bu soy etrafında kümelenen insanları içine alacak bir soy kardeşliği olgu ve anlayışına engel oluşturmaktadır. Yahudilikte soy kardeşliği anlayışına katkıda bulunan “Tanrı'nın halkı” düşüncesi (Yeşilyurt, 2022, s. 388) Hristiyanlıkta, tam tersine,

soy kardeşliği olgusunu ortadan kaldıracı bir görevi ifa etmektedir.

Hristiyanlıkta soy kardeşliğinin mevcudiyetine engel oluşturduğunu düşündüğümüz bir diğer husus ise Hristiyanlığın taşıdığı “misyonerlik” karakteridir. Yayılma faaliyetlerinde misyonerliği bir yöntem olarak uygulayan her din, daha geniş kitlelere ulaşma amacını taşır. Böyle bir durumda artık, bu dinin ilk ortaya çıktığı çevrede mevcut olan ve o dine ilk girenlerin oluşturduğu “ırk ve soy çerçevesi”nin bir önemi kalmamakta; soy birlikteliğinin yerini “inanç ve din birlikteliği” almaktadır. Hristiyanlık için de aynı şeyleri söylemek mümkündür. Hristiyanlık, Yahudilerin yaşadığı Filistin bölgesinde ortaya çıkmış ve ilk müntesiplerini Yahudiler oluşturmuştur. Ancak bu din, kendinde taşıdığı misyonerlik özelliği sayesinde günümüzde sayısal çoğunluk bakımından dünyanın en büyük dini haline gelebilmiştir. Taraftar sayısı iki milyarı aşan Hristiyanlıkta, artık soy vurgusunda bulunmanın dolayısıyla soy kardeşliği anlayışından bahsetmenin bir anlamı kalmayacaktır. Zira iki milyar insan demek, artık sadece İsrailoğulları soyu değil binlerce soy demek olacaktır.

Yeni Ahit’te soy kardeşliğiyle ilgili verilebilecek örnekler bulunsa da bunlar, Hristiyanlıkta soy kardeşliğinin varlığına delil olabilecek özellikte değildir. Yeni Ahit’teki söz konusu örneklerin, dört gruba ayrılabilir şu konularla sınırlı olduğunu düşünmekteyiz:

- 1- Soy kardeşliğinin temeli olan “soy” olgusunu önemsiz ve geçersiz kılan cümleler
- 2- Tanah’ta da geçen ve Yahudilikteki soy kardeşliğine misal olabilecek cümleler
- 3- Pavlus’un, soydaşları Yahudilere karşı sevgisi bağlamında ve Pavlus’la sınırlandırılabilir cümleler

4- Yahudi kökenli Hristiyanların, soy kardeşliği konusunda eski inançlarının bir yansıması olarak düşünülebilecek cümleler

Birinci grup içerisinde değerlendirilebilecek Yeni Ahit cümleleri şunlardır:

“Yahya, vaftiz olmak için kendisine gelen kalabalıklara şöyle seslendi: "Ey engerekler soyu! Gelecek gazaptan kaçmak için sizi kim uyardı? Bundan böyle tövbeye yaraşır meyveler verin! Kendi kendinize, 'Biz İbrahim'in soyundanız' demeye kalkmayın. Ben size şunu söyleyeyim: Tanrı, İbrahim'e şu taşlardan da çocuk yaratabilir.” (Luka, 3:7-8).

“İster Yahudi, ister Grek, ister köle, ister özgür olalım, hepimiz bir beden olmak üzere aynı Ruh'ta vaftiz edildik ve hepimizin aynı Ruh'tan içmesi sağlandı.” (1. Korintliler, 2:3).

“Bu yenilikte Grek ve Yahudi, sünnetli ve sünnetsiz, barbar, İskit, köle ve özgür ayrımı yoktur. Mesih her şeydir ve her şeydedir.” (Koloseliler, 3:11).

“Çünkü Mesih İsa'ya iman ettiğiniz için hepiniz Tanrı'nın oğullarısınız. Vaftizde Mesih'le birleşenlerinizin hepsi Mesih'i giyindi. Artık ne Yahudi, ne Grek, ne köle, ne özgür, ne erkek, ne dişi ayrımı var. Hepiniz Mesih İsa'da birsiniz.” (Galatyalılar, 3:26-28)

Yukarıdaki pasajlar hiçbir şekilde, insanlar arasında birlikteliği sağlama noktasında ortak nokta olarak görülebilen “soy” olgusuna kutsallık atfetmemektedir. İnsanların sahip olduğu soylarının, Hristiyanlığa mensup olma ve kurtuluşa erme açısından bir değerinin olmadığı mesajını vermektedir. İnsanlar, İbrahim'in soyundan gelmiş olmalarının kendileri için yeterli olacağını düşünmemelidirler. Zira Hristiyan inancına göre iyi insanlarla akraba olmak, insanları Tanrı önünde kutsal bir duruma getiremez. Tanrı, insanlara yönelik amaçlarını gerçekleştirmek için, İbrahim'in fiziksel soyuyla sınırlandırılmış değildir çünkü Tanrı isterse, taşlardan dahi İbrahim'e çocuk yaratacak güçtedir. MacDonald'a göre Luka 3:8'de geçen “taşlar” ifadesi, Tanrı'nın, kendi göksel lütuf mucizesiyle,

İbrahim'in imanına benzer güçlü bir imana sahip hale getirdiği Yahudi olmayan uluslardan gelme insanları temsil ediyor olabilir. Yine ona göre, İbrahim'in fiziksel soyu olan İsrail ulusu, Tanrı'nın Mesih'ini reddetmiş ancak öte yandan, diğer uluslardan gelip Mesih'i Rab ve Kurtarıcı olarak kabul eden insanlar, İbrahim'in ruhsal soyu olmuşlardır (MacDonald, 2000, s. 281).

Birinci grup dâhilinde yukarıda aktarılan örnekler, Hristiyanlıkta soy gerçeğini tamamen ortadan kaldırmasa da bu olguyu, Hristiyanlığa mensup olanlar arasında müştereklik oluşturma noktasında "İsa Mesih'e iman" gerçeğinden sonra ikinci plana atmıştır. Soy unsurunu bir anlamda geçersiz kılan mezkûr cümleler, dolaylı olarak soy olgusunun varlığıyla ortaya çıkan soy kardeşliğini de geçersiz kılmıştır.

İkinci grupta değerlendirilebilecek örnekler, Yahudilikte soy kardeşliğinin varlığı için delil olabilecek Tanah'taki ifadelerin (bkz. Levililer 19:17-18; Yasa'nın Tekrarı, 17:14-15; Yasa'nın Tekrarı, 18:15), lafzî olarak değilse de manâ itibariyle tekrar edildiği cümlelerden ibarettir. Örnek pasajlardan biri şudur:

"İsrailoğulları'na, 'Tanrı size kendi kardeşlerinizin arasından benim gibi bir peygamber çıkaracak' diyen Musa, O'dur." (Elçilerin İşleri, 7:37)

Bu grup içerisine, Elçilerin İşleri 3:22, 7:23 ve 26'daki ifadeler de dâhil edilebilir.

Üçüncü gruba dâhil olan Yeni Ahit pasajları, günümüz Hristiyanlığının tesisinde çok mühim bir paya sahip olan Pavlus'un, eski dini Yahudiliğe mensup ve aynı zamanda soydaşları olan Yahudilere karşı içinde hissettiği derin sevgiyi gösteren ve bu yönüyle soy kardeşliği çerçevesinde değerlendirilebilecek cümleleri ihtiva etmektedir.

“Kardeşlerimin, soydaşlarım olan İsraililer'in yerine ben kendim lanetlenip Mesih'ten uzaklaştırılmayı dilerdim. Evlatlığa kabul edilenler, Tanrı'nın yüceliğini görenler onlardır. Antlaşmalar, buyrulan Kutsal Yasa, tapınma düzeni, vaatler onlarıdır.” (Romalılar, 9:3-4)

“Kardeşler! İsraililer'in kurtulmasını yürekten özlüyor, bunun için Tanrı'ya yalvarıyorum.” (Romalılar, 10:1)

Romalılar'da geçen yukarıdaki cümleler açık bir şekilde Pavlus'un, soydaşları olan Yahudilere karşı sevgisini göstermektedir. MacDonald, Pavlus'un, Yahudi kardeşlerinin kurtuluşuna yardım edecekse lanetlenip Mesih'ten uzaklaştırılmaya ve kendi kurtuluşunu yitirmeye bile istekli olduğunu; bunun, kendi hakkından bir feragat etme anlamına geldiğini söylemekte ve bu sevgiyi insan sevgisiyle açıklamaktadır (MacDonald, 2002, s. 216). Bize göre Pavlus'un soydaşlarına olan bu derin ve fedakârâne sevgisi, sadece insan sevgisiyle açıklanabilecek bir durum değildir. Bu aynı zamanda, belki de her şeyden daha fazla, soy kardeşliğinin bir yansıması olan “soy kardeşi sevgisi”yle izah edilmelidir. Pavlus'un Yahudilere karşı sevgisini sadece insan sevgisiyle açıklamak, Pavlus'un İsrailoğulları soyundan gelen bir Yahudi olduğunu, geçmişte kendi soydaşlarına ve diğer insanlara “asabiyet” penceresinden yaklaşmış olabileceğini ve bu yaklaşımın izlerinin Hristiyanlığa geçtikten sonra da devam etmiş olabileceği ihtimalini görmezlikten gelmek anlamına gelecektir. Ancak Pavlus'ta izlerini gördüğümüz soy kardeşliğini yansıtan söz, duygu ve düşüncelerin, Hristiyanlıktaki soy kardeşliği konusunda bu çalışmada ileri sürülen temel yaklaşımlara genellenmemesi gerektiği de belirtilmelidir. Zira Pavlus'ta görülen söz konusu durum, sadece kendisini ve kendisi gibi düşünen, Hristiyan olmadan önce Yahudi olan ilk dönem Hristiyanlarını kapsamaktadır. Bu nedenle Hristiyanlığın temel yaklaşımı olmaktan uzaktır.

Yeni Ahit'te soy kardeşliğini izah babında dördüncü grup içerisinde dâhil ettiğimiz pasajlar ise Yahudi-Hristiyanların, Yahudi olmayan paganizm kökenli Hristiyanlara eski inançlarının penceresinden bakmaya devam ettiklerini gösteren, dikkat çekici örneklerdir.

“Yahudiye'den gelen bazı kişiler Antakya'daki kardeşlere, "Siz Musa'nın töresi uyarınca sünnet olmadıkça kurtulamazsınız" diye öğretiliyorlardı.” (Elçilerin İşleri, 15:1)

“Elçilerle bütün Yahudiye'deki kardeşler, öteki ulusların da Tanrı'nın sözünü kabul ettiklerini duydular. Ama Petrus Yeruşalim'e gittiği zaman sünnet yanlıları onu eleştirdiler. "Sünnetsiz kişilerin evine gidip yemek yemişsin!" dediler.” (Elçilerin İşleri, 11:1-3)

Yukarıdaki cümlelerden de anlaşıldığına göre Yahudi kökenli Hristiyanlar, eski dinlerinde mevcut olan “biz ve ötekiler” anlayışını yeni dinlerinde de sürdürmüşlerdir. Onları zikredilen anlayışa götüren temel unsurlardan biri, sahip oldukları soy algıları veya asabiyet duygularıdır. Yahudilerin soy algısı tarih boyunca onları birbirinin kardeşi kılmış, Yahudi olmayanları ise bu kardeşliğin dışına yerleştirmiştir. Söz konusu Yeni Ahit cümleleri, Hristiyan olduktan sonra da aynı inanç ve alışkanlıklarını devam ettiren Yahudi-Hristiyanların da aynı psikolojiyle kendilerini birbirlerinin soy kardeşi olarak gördüklerini, buna karşılık Yahudi soyundan gelmeyen diğer Hristiyanları ise dışlayıcı bir tavır ve tutum takındıklarını göstermesi açısından dikkate değerdir.

Tüm bu örneklerden yola çıkarak Yeni Ahit'te soy kardeşliğinin varlığını ve kabulünü gösteren herhangi bir cümle ya da ifadenin ima yollu bile olsa bulunmadığı söylenebilir. Aksine soy olgusunun yüceltilmemesini, insanları yücelten ve kurtuluşa erdirecek olan hususun İsa Mesih'e iman olduğunu vurgulayan cümleler bulunmaktadır. Hristiyan inancına göre gerçek imanlılar, insanın ya da bedenin isteğinden değil

Tanrı'dan doğmuş olanlardır. Önemli olan doğal yolla gelen soy değil Rab İsa'ya imanla gerçekleşen tanrısal, mucizevî doğumdur (MacDonald, 2002, s. 464).

Din Kardeşliği

“Din Kardeşliği” başlığından evvel “kan” ve “soy” kardeşliği olguları incelenirken görüldü ki Yeni Ahit'te örnekleri sunulan kan ve soy kardeşliği, Hristiyanlığa mensup olanlar arasında kardeşlik duygusunu faal duruma getirmekten, onları belirtilen duygu etrafında birleştirmekten çok uzakta bulunmaktadır. O halde, bugün sayıları iki milyarı aşan Hristiyanları -ya da en azından aynı mezhebe mensup Hristiyanları- kardeşlik bağlarıyla birbirlerine bağlayan temel unsur “kan” ve “soy” değilse, acaba “din” midir ve din kardeşliğinin Yeni Ahit'te bir karşılığı mevcut mudur? Bu başlıkta, sözü edilen soruların cevabı aranmaya çalışılacaktır. Ancak öncelikle Yeni Ahit'te din kardeşliğinin temel taşı, iskeletini ve hatta sebebini oluşturduğunu düşündüğümüz “Tanrı'nın ailesi/halkı/çocukları” olgusundan bahsetmek yerinde olacaktır.

Hıristiyanlıkta “aile” kavramı, bütün Hristiyanları içine alan geniş, olgusal ve hatta kurumsal bir anlama sahiptir. Hristiyan inancına göre Tanrı, “baba”; İsa da “oğul”dur (Romalılar 8:16). İsa Mesih'e iman edenler ise Tanrı'nın çocuklarıdır. Bu unsurlar Hristiyan ailesini oluşturmakta; İsa Mesih vasıtasıyla Tanrı'nın çocukları olan Hristiyanlar, böylelikle birbirlerinin kardeşi olmaktadır (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 32, 52). Tanrı'ya nisbet edilen söz konusu ailede babalık Tanrı'da bulunmakta; Tanrı'nın “babalığı” da İsa'nın “oğulluğunda” ortaya çıkmaktadır. Ratzinger'e (Papa XVI. Benedict) göre Tanrı'nın babalığı İsa aracılığı ile, aynı zamanda insanlara da uyarlanan bir babalıktır. Tanrı, öncelikle İsa'nın babasıdır ancak Hristiyanlar da İsa ve Kutsal Ruh aracılığıyla Tanrı'nın

çocukları olmaktadır (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 32). Buna göre “Tanrı’nın ailesi”ni oluşturan unsurlar, “Baba (Tanrı), Oğul (İsa) ve tüm Hristiyanlar”dır.

Hristiyanlıktaki kardeşlik olgusunu izah babında, “Tanrı’nın babalığı” düşüncesinin bahsi geçen olguya katkısını açıklarken Ratzinger şunları söylemektedir:

“Hristiyan kardeşliği, tamamen laik olan Marksizm kardeşliğinin aksine, herşeyden önce Tanrı’nın ortak babalığı üzerine kurulu bir kardeşliktir. Stoacı gayri şahsi Tanrı baba düşüncesinin ve aydınlanmanın muğlak baba düşüncesinin aksine Tanrı’nın babalığı, Oğul’un aracılığını ve Oğul’daki kardeşçe birlikteliği de içinde barındıran bir babalıktır. Bu yüzden eğer Hristiyan kardeşliğini adam akıllı anlamak gerekiyorsa, hem Tanrı’nın babalığının hem de İsa’nın rahmet birlikteliğine katılımının esaslı bir bilgisi gereklidir. Hristiyan kardeşliğine sağlam temeli, Tanrının babalığı düşüncesi vermektedir.” (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 45).

Tanrı’nın babalığı ve İsa’nın oğulluğu temelinde Hristiyanlar arasında ortaya çıkan din kardeşliği, İsa’nın oğulluğu açısındanki temelini Yeni Ahit’in şu cümlesinden almaktadır:

“Çünkü Mesih İsa’ya iman ettiğiniz için hepiniz Tanrı’nın oğullarıdır.” (Galatyalılar, 3:26)

Tanrı’nın ailesinin üyesi olabilmek, bu cümleye göre İsa Mesih’e iman etmekle mümkündür. İsa’ya iman edenlerin tümü, sözü edilen inanç ailesine dâhildir (Peabody, 2003, s. 55). Bu iman ile bir insan, sadece Tanrı’nın ailesine katılmakla kalmaz aynı zamanda kendisi gibi iman eden, Tanrı’nın diğer çocuklarıyla da kardeşlik ilişkisini başlatmış olur. Peabody’ye göre Hristiyanlar Tanrı’nın ailesinde ortak bir hayatı paylaşırlar. Bunu da herhangi bir üyelik listesini imzalamakla değil Tanrı’nın ışığında yürüyerek tecrübe ederler (Peabody, 2003, s. 56).

Yeni Ahit'te din kardeşliği anlayışını yansıtan pek çok bölüm mevcuttur. İsa'nın dolaylı da olsa etkisinin olduğu İnciller (Matta, Markos, Luka, Yuhanna) ile Petrus'a, Yuhanna'ya ve Pavlus'a atfedilen diğer metinlerin din kardeşliği konusuna yaklaşımlarını daha sistematik bir biçimde anlayabilmek adına konunun içerik bakımından "İnciller'de Din Kardeşliği" ve "İnciller Dışındaki Metinlerde Din Kardeşliği" şeklinde iki kısma ayrılarak incelenmesi uygun görülmüştür.

İnciller'de Din Kardeşliği

İnciller'de İsa etkisi, kendini çok açık bir şekilde göstermektedir. Bu metinlerde geçen diyaloglar, anlatılan kıssalar, verilen mesajlar, çoğunlukla İsa ağzıyla aktarılmıştır. Dolayısıyla "İnciller'de din kardeşliği", bir anlamda "İsa'da din kardeşliği" anlamına gelecektir. J. Ratzinger, belirtilen İncil – İsa bağlantısından hareket etmek suretiyle olsa gerek, İsa'nın "kardeş" (din kardeşi) kavramına yaklaşımını incelemiş ve onun söz konusu kelimeyi üç farklı anlamda kullandığını tespit etmiştir. Ona göre İsa kardeş kelimesini ilk olarak Eski Ahit'teki anlamıyla kullanmıştır. İlgili kelime, burada bir "Yahudinin din kardeşini" ifade etmektedir (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 21). İlgili pasajlar şunlardır:

"Atalarımıza, 'Adam öldürmeyeceksin. Öldüren yargılanacak' dendiğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, kardeşine öfkelenen herkes yargılanacaktır. Kim kardeşine aşağılayıcı bir söz söylese, Yüksek Kurul'da yargılanacaktır. Kim kardeşine ahmak derse, cehennem ateşini hak edecektir. Bu yüzden, sunakta adak sunarken kardeşinin sana karşı bir şikâyeti olduğunu anımsarsan, adağını orada, sunağın önünde bırak, git önce kardeşinle barış; sonra gelip adağını sun." (Matta, 5:21-24)

"Başkasını yargılamayın ki, siz de yargılanmayasınız. Çünkü nasıl yargılasanız öyle yargılanacaksınız. Hangi ölçekle verirseniz, aynı ölçekle alacaksınız. Sen neden kardeşinin gözündeki çöpü görürsün de kendi gözündeki merteği farketmezsin? Kendi gözünde mertek varken kardeşine nasıl, 'İzin ver, gözündeki çöpü

çıkaramım' dersin? Seni ikiyüzlü! Önce kendi gözündeki merteği çıkar, o zaman kardeşinin gözündeki çöpü çıkarmak için daha iyi görürsün.” (Matta, 7:1-5)

“Eğer kardeşin sana karşı günah işlerse, ona git, suçunu kendisine göster. Her şey yalnız ikinizin arasında kalsın. Kardeşin seni dinlerse, onu kazanmış olursun. Ama dinlemezse, yanına bir ya da iki kişi daha al ki, söylenen her şey iki ya da üç tanığın sözüyle doğrulansın. Onları da dinlemezse, durumu inanlılar topluluğuna bildir. Topluluğu da dinlemezse, onu putperest ya da vergi görevlisi say.” (Matta, 18:15-17)

Zikredilen pasajlarda İsa, muhatabı olduğu anlaşılın birtakım insanlara nasihatte bulunmakta, kardeşlik görevi de sayılabilecek ahlâki ilkelere temas etmektedir. İsa tebliğini ilk olarak, içinden çıktığı topluluk olan İsariloğullarına yapmıştır. Dolayısıyla buradaki nasihatleri de onlara yapmış olma ihtimali yüksektir. Eğer öyleyse İsa, belirtilen kısımlarda kullandığı “kardeş” kelimelerini Yahudiler arasındaki din bağından kaynaklanan din kardeşliği anlamında kullanmıştır. Bu durumda İsa, muhatabı olan insanların arasındaki din kardeşliği bağını sadece “dillendiren” bir pozisyonda bulunmalıdır. Zira onun, bu bağa kendisini de ortak edip kendini onlarla din kardeşi kılması ve bu pozisyonda görmesi söz konusu olamaz.

Ratzinger, İsa'nın “kardeş” kelimesi için kullandığı ikinci anlamın, Rabbilerin öğrencileri için kullandığı kardeş kelimesinin anlamıyla paralellik arz ettiğini, İsa'nın da bu anlamdaki “kardeş”i öğrencileri (havarileri) için kullandığını söylemektedir (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 24). Bahsi geçen anlamı yansıtan cümleler şunlardır:

“O zaman İsa, ‘Korkmayın!’ dedi. ‘Gidip kardeşlerime haber verin, Celile'ye gitsinler, beni orada görecekler.’” (Matta, 28:10)

“İsa, ‘Bana dokunma!’ dedi. ‘Çünkü daha Baba'nın yanına çıkmadım. Kardeşlerime git ve onlara söyle, benim Babam'ın ve sizin Babanız'ın, benim Tanrım'ın ve sizin Tanrınız'ın yanına çıkıyorum.’” (Yuhanna, 20:17)

Yukarıdaki pasajlarda İsa, kendisine tabi olan Havarileri kardeşleri olarak nitelendirmektedir. MacDonald'a göre İsa, ilk defa burada havarilerinden "kardeşlerim" diye söz etmektedir (MacDonald, 2000, s. 565). Ratzinger ilgili cümlenin yorumunda, daha önce de üzerinde durduğumuz "Tanrı'nın Babalığı" olgusunun kardeşlik düşüncesiyle ilişkisine işaret edecek şekilde şunları söylemektedir:

"Havarilerin birbirleri ve İsa ile olan kardeşlikleri, burada yakın bir şekilde Tanrı'nın babalığı ile ilişkilendirilmiştir ve bundan dolayı Yahudi din adamlarının kardeş kullanımında önemine işaret ettiği öğretmen-öğrenci ilişkisinden oldukça farklı bir boyutta ortaya çıkmaktadır." (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 24)

İsa, Havarileri kendisinin kardeşi kıldığı gibi onların kendi aralarında din kardeşi olduklarını da vurgulamıştır. Nitekim şu ifadeler buna işaret etmektedir:

"Simun, Simun, Şeytan sizleri buğday gibi kalburdan geçirmek için izin almıştır. Ama ben, imanını yitirmeyesin diye senin için dua ettim. Geri döndüğün zaman kardeşlerini güçlendir." (Luka, 22:31-32)

İsa, aşağıda aktarılan sözlerinde ise kendisinin havarilerle, havarilerin de kendisiyle ve birbirleriyle olan kardeşliğini mezcetmektedir (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 24):

"Kimse sizi 'Rabbî' diye çağırmasın. Çünkü sizin tek öğretmeniniz var ve hepiniz kardeşsiniz." (Matta, 23:8)

Ratzinger'in kardeş kelimesine dair söz konusu ettiği ikinci anlam, yukarıdaki cümlede çok daha belirgindir. Ancak Ratzinger'e göre İsa'nın öğrencilerine "kardeşlerim" şeklindeki hitabı, bir Yahudi din adamının öğrencilerine bu şekildeki bir hitabından oldukça farklıdır. Zira bu, geleceğe dair bir verilen bir mesajdır. On iki kişinin şahsında Tanrı yeni insanlarına hitap etmekte, yine onların şahsında yeni ve büyük

bir kardeşler topluluğu inşa etmektedir (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 26).

Ratzinger'in "tipik bir Hristiyan kullanımı" (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 26) olarak adlandırdığı üçüncü anlam ise bize göre Hristiyanlıktaki din kardeşliğini, kan, soy ya da ırk boyasıyla boyanmış Yahudilikteki din kardeşliğinden ayıran bir özelliği bünyesinde barındırmaktadır. Bu anlamın izleri şu cümlelerde bulunabilir:

"Daha sonra İsa'nın annesiyle kardeşleri geldi. Dışarıda durdular, haber gönderip O'nu çağırdılar. İsa'nın çevresinde oturan kalabalıktan bazıları, 'Bak' dediler, 'annenle kardeşlerin dışarıda, seni istiyorlar.' İsa buna karşılık onlara, 'Kimdir annem ve kardeşlerim?' dedi. Sonra etrafına, çevresinde oturanlara bakıp şöyle dedi: 'İşte annem, işte kardeşlerim! Tanrı'nın isteğini kim yerine getirirse, kardeşim, kızkardeşim ve annem odur.'" (Markos, 3:31-35; ayrıca bkz. Matta, 12:46-50; Luka, 8:19-21)

Yukarıdaki pasaj, Hristiyanlıktaki din kardeşliğinin karakterini anlamak için hayati bir öneme sahiptir. Zira Hristiyanlıkta din kardeşliğinden kastedilen "iman birlikteliği"ni açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İsa için kardeşler, bu noktada, Tanrı'nın rızasının genel kabulü ile kendisinde birleşmiş olan kimselerdir. Bu birliktelik sayesinde kan kardeşliğinin yerine insanlar arasında kan kardeşliğini de aşan ruhani bir bağ kurulur (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 26). Bu bağın adı "iman"dır.

Konuyla ilgili olarak, üzerinde durulan Yeni Ahit pasajlarının, İsa dönemindeki Hristiyanların kan bağı içerisinde akraba oldukları Yahudilerden çok, Yahudi olmayan diğer imanlılara daha kuvvetli iperle bağlı oldukları mesajını verdiği ve İsa'nın, kendisiyle olan gerçek bağın, kan bağına ya da herhangi bir sülaleye mensubiyete dayalı olmadığını, Tanrı'nın sözünü işitip uygulamaya bağlı olduğunu söylediği (MacDonald, 2000, s. 205, 316) yorumları yapılmaktadır.

İnciller’de din kardeşliğine dair var olan cümle ve ifadeler aynı zamanda İsa’nın kardeş kelimesini nasıl ve hangi anlamda kullandığına ışık tutan ifadeler olarak karşımızda durmaktadır. Sözü edilen metinlerde, Tanrı’nın babalığının ve İsa’nın oğulluğunun merkezde olduğu bir “iman” düzlemi üzerinde, Hristiyanlıkta din kardeşliği düşüncesinin temelini atılmaya başlandığı söylenebilir. Hristiyan inancına göre bu iman sayesinde insanlar, Tanrı’nın ailesine katılır ve Tanrı’nın çocukları olma şerefini kazanır. Son aşamada ise Tanrı’nın çocukları olan insanlar, birbirlerinin din kardeşi ya da iman kardeşi olur.

İnciller Dışındaki Metinlerde Din Kardeşliği

İnciller’de temeli atılan din kardeşliği düşüncesinin, Yeni Ahit’in diğer metinlerinde de gelişerek devam ettirildiği görülmektedir. Nitekim Elçilerin İşleri’ndeki şu cümle buna bir örnek teşkil eder:

“Bundan bir süre sonra Pavlus Barnaba’ya, “Rab’bin sözünü duyurduğumuz bütün kentlere dönüp kardeşleri ziyaret edelim, nasıl olduklarını görelim” dedi.” (Elçilerin İşleri, 15:36)

İlgili kısımda geçen “kardeşler” kelimesinin din (iman) kardeşlerini kastettiği, bu kelimedenden önceki “Rab’bin sözünü duyurduğumuz bütün kentlere dönüp... ..” ifadesinden açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

İnciller dışındaki metinlerde din kardeşliği konusunda üzerinde durulması gereken en önemli bölümler, bize göre Pavlus’un Mektuplarında bulunmaktadır. Bu önem, aslında Pavlus’un kendisinden ve onun Hristiyan teolojisindeki tartışmasız konumundan kaynaklanmaktadır. Zira o, Hristiyanlığa bugünkü şeklini veren kişi olarak kabul edilmektedir. “Kardeş” kelimesi Pavlus’ta, bir Hristiyanın din kardeşinin ismidir (Ratzinger

(Pope XVI. Benedict), 1993, s. 31) ve pek çok bölümde bu şekilde anlamlandırılmıştır.

“Kardeşler, öteki uluslar arasında olduğu gibi, çalışmalarımın sizin aranızda da ürün vermesi için yanınıza gelmeyi birçok kez amaçladığımı, ama şimdiye dek hep engellendiğimi bilmenizi istiyorum.” (Romalılar, 1:13)

Bu cümlede geçen “kardeşler” kelimesinin, “Tanrı’nın çocukları olarak imanlılar arasındaki ruhsal yakınlığı ve ruhsal aile bağıını ifade eden bir hitap” (Açıklamalı Kutsal Kitap, 2010, s. 1651) anlamına geldiği yönünde bir yorumda bulunulmuştur.

Pavlus’un din kardeşliği anlayışına ışık tutan şu cümlelerde ise Pavlus, bir anlamda “kardeşliğin sınırlarını” çizmekte ve kiminle kardeş olunamayacağı konusunda kriterler ileri sürmektedir:

“Ama şimdi size şunu yazıyorum: Kardeş diye bilinirken fuhuş yapan, açgözlü, putperest, sövücü, ayyaş ya da soyguncu olanla arkadaşlık etmeyin, böyle biriyle yemek bile yemeyin.” (1. Korintliler, 5:11)

“Kardeşler, bizden aldıkları öğretilere uymayıp boş gezen bütün kardeşlerden uzak durmanızı Rab İsa Mesih’in adıyla buyuruyoruz.” (2.Selanikliler, 3:6)

İlgili pasajlardan 1. Korintliler’de geçen ifadelerle ilgili MacDonald;

“Listesi yapılan günahlardan suçlu bulunan imanlılar, suçlarının büyüklüğünü anlamaları ve tövbe etmeleri için kiliseden dışlanmalıydılar. Eğer Rab’bin meyhaneci ve günahkârlarla yemek yediği ileri sürülerek buna karşı gelinirse, biz de o kişilerin, O’nun izleyicisi olduklarını söylemediklerine ve O’nun da onları, kendisiyle yemek yedikleri için öğrencileri olarak tanımadığına işaret ederiz. Bu bölümün bize öğrettiği şey şudur: Kötü bir hayat yaşayan imanlılarla arkadaşlık etmemeliyiz.” (MacDonald, 2002, s. 282)

yorumunda bulunmaktadır. Aynı cümleyle ilgili ayrıca

“Ahlaksız bir yaşam sürerken kişinin kendini Mesih imanlısı olarak tanıtmayı ayıp ve utanç vericidir; Mesih’in kendisi uğruna yaptığı her şeye karşı saygısızlıktır. Bir Hristiyan, böyle davranan bir imanlıyla ilişki içerisinde bulunursa bakla insanlar kilisenin ahlaksızlığı onayladığını düşünebilir; bu durumda Mesih’in adı ve imanlıların karakteri lekelenmiş olur.” (Açıklamalı Kutsal Kitap, 2010, s. 1689)

şeklinde bir görüş dile getirilmiştir. Yapılan bu yorumlardan, “kötü huy, kötü davranış ve alışkanlıkları olan” imanlılarla arkadaşlık etmemenin ve hatta onları kiliseden dışlamanın, Hristiyan inancının temel bir kuralı olduğu anlaşılmaktadır.

Pavlus’un, Hristiyanlıktaki din kardeşliği anlayışının gelişimine yaptığı katkılardan biri de onun Pseudadelphos (Ψευδάδελφος / sahte kardeş) kavramını kullanmış olmasıdır. Pseudadelphos kavramı aslında Pavlus’un, yaşadığı misyonerlik deneyimlerinden ortaya çıkardığı, Hristiyan kardeşliğinin sınırlarını koyduğu, kendisi tarafından bulunmuş bir kelimedir (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 31). Bu ifadenin geçtiği cümleler şunlardır:

“Sık sık yolculuk ettim. İrmaklarda, haydutlar arasında, gerek soydaşlarımın gerekse öteki ulusların arasında tehlikelere uğradım. Kentte, kırdan, denizde, sahte kardeşler arasında tehlikelere düştüm.” (2. Korintliler, 11:26)

“Ne var ki, İsa Mesih’te sahip olduğumuz özgürlüğü el altından öğrenmek ve böylece bizi köleleştirmek için gizlice aramıza sızan sahte kardeşler vardı.” (Galatyalılar, 2:4)

Pavlus’un, “sahte kardeşler” ifadesini kimler hakkında ve niçin kullandığına dair bu kişilerin;

1- İmanlı öğretmenler gibi gözüken yasalara bağlı Yahudiler (MacDonald, 2002, s. 423)

2- Yahudi kökenli olmayan imanlıların sünnet edilmeleri ve Kutsal Yasa'ya itaat etmeleri gerektiğine inanan Yahudi Hristiyanlar (Açıklamalı Kutsal Kitap, 2010, s. 1729)

3- Kurtuluş için sünnetin zorunlu olduğunu söyleyen Yahudi öğretmenler (MacDonald, 2002, s. 448) oldukları yönünde üç farklı yorum getirilmiştir.

Burada dikkatleri çeken husus, Hristiyanlığı seçmeden önce koyu bir Yahudi olan Pavlus'un, kardeşlik algılayışı noktasında zihinsel anlamda geçirmiş olduğu köklü değişimin zikredilen pasajlarda çok açık bir şekilde kendini gösteriyor olmasıdır. Pavlus, uğradığı bu değişimin bir sonucu olarak önceden, aynı soydan geldiği ve aynı dini paylaştığı için kardeş kabul ettiği Yahudileri, Hristiyan olduktan sonra sünnet konusunda gösterdikleri muhalif tavırdan dolayı "sahte kardeşler" olarak nitelendirebilmiştir. Bu durum, esasen onun, önceki dininden getirdiği "soy kardeşliği" anlayışının yerine yeni dininin kendisine sunduğu "iman (din) kardeşliği" anlayışını ikâme etmeye başladığını göstermektedir.

Yeni Ahit'in İnciller dışındaki diğer metinlerinde buraya kadar aktarılan cümleler dışında, din kardeşliğine temas eden başka pasajlar da bulunmaktadır. Hepsini burada ayrı ayrı irdelemek mümkün olamadığından söz konusu cümlelerin geçtiği bölümler dipnotta belirtilmekle yetinilecektir.

İnsan Kardeşliği

Hristiyanlıkta, bu dine mensup olabilmek Yahudilikte olduğu gibi ırkî şartlara bağlanmamıştır. Hangi ırktan, milletten ya da soydan olursa olsun her insan, teorik açıdan Hristiyan olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında evrensel özellik taşıyan Hristiyanlık, kendi mesajını bütün insanlara ulaştırma gayreti içerisinde olagelmıştır. Hristiyanlık tarihinde söz konusu gayretin ilk örneklerinden birini Pavlus vermiştir. Pavlus,

Hristiyanlığı, bu dinin ortaya çıktığı Yahudi çerçevenin dışına çıkarmış; sözü edilen çerçeveyi, kendilerine “pagan / putperest” denilen insanların bulunduğu mekân ve coğrafyalara kadar genişletmiştir. Böylece Yahudi ile Yahudi olmayan, köle ile özgür, erkek ile kadın arasındaki teorik ve çoğunlukla da uygulamadaki ayırım ve farklılıkların Hristiyan toplumunda yok edildiği düşünülmüştür (Gasque, 2004, s. 68). Dolayısıyla Tanrı’nın babalığı ve İsa Mesih’in oğulluğu temeline oturan bir inancı kabul eden herkes, Hristiyan düşüncesine göre Hristiyan kabul edilmekte; ırk ve soy farklılığı Hristiyan olabilmek için bir engel oluşturmamaktadır.

Diğer taraftan Hristiyanlığa mensup olmayanlar, Yahudilikte olduğu gibi (Bney Noah, Putperest), çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmamış ve herhangi bir özel isimle isimlendirilmemiştir. Ancak Hristiyan olmayanların tamamını ifade babında genel bir kavram olarak Yeni Ahit’te, “dışarıda kalan”, “diğerleri” anlamındaki hoi eixo tabirinin (1. Korintliler, 5:12-13 ; Koloseliler, 4:5) kullanıldığı görülmektedir (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 67). Mezkûr kavramın, Hristiyan olmayanların tamamını içine alacak şekilde geniş bir anlama sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Yahudiliğin, Yahudi olmayanları gruplandırırken temel kriter olarak kullandığı “etnik ırkçılık” olgusu, Hristiyanlıkta Hristiyan olmayanlar tanımlanırken kullanılmamıştır. Aslında bu bile, Hristiyanlığın taşıdığı evrenselliği ve Yahudiliğin bünyesinde var olan ırkî karakteri göstermek için yeterlidir.

Hristiyan düşüncede Hristiyan olmayanlar için kullanılan bir kavram daha vardır ki, aslında bu, ilk anlamıyla yalnızca Hristiyanları içine almaktadır. Söz konusu tabir, “Tanrı’nın halkı” kelimesidir. Din Kardeşliği başlığı altında da değinildiği gibi bahsi geçen kavram esasen, Baba (Tanrı), Oğul (İsa) ve bütün Hristiyanları içine alan “Tanrı’nın ailesi” anlayışının bir

neticesidir. Buna göre, Tanrı'nın halkı (çocukları) olan Hristiyanlar birbirinin kardeşi sayılmaktaydı. Ancak Katolik görüş, zikredilen kavramın anlamını Hristiyan olmayanları da içine alacak şekilde genişletmiştir. Nitekim Katolik anlayışa göre

“Tanrı Halkının (...) Katolik birliğine bütün insanlar çağrılmıştır; bu birliğe değişik biçimler ya da düzenler altında bütün Katolikler ve Mesih'e inananlar, son olarak da istisnasız İlahi takdirin esenliğe çağırıldığı bütün insanlar dahildir... Henüz İncil'i kabul etmemiş olanlar, onlar da çeşitli biçimlerde Tanrı'nın halkı içinde yer alırlar”. (Pamir, 2000, ss. 216-217)

Tüm bu verilerden hareketle Hristiyanlıkta, Hristiyanlığa mensup olmayanlar için kullanılan ifadelerin dışlayıcı nitelikte olmadığını aksine muhtemel bir insan kardeşliği anlayışına zemin oluşturacak kavramsal ve teorik bir anlam çerçevesine sahip olduğunu söylemek mümkündür. Buna müsait bir anlam çerçevesinin varlığı, Yeni Ahit'te insan kardeşliği düşüncesini yansıtan bölümlerin örneklerinin sıralanmasına imkân vermektedir.

“Komşunu seveceksin, düşmanından nefret edeceksin' dendiğini duyduz. Ama ben size diyorum ki, düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin. Öyle ki, göklerdeki Babanız'ın oğulları olasınız. Çünkü O, güneşini hem kötülerin hem iyilerin üzerine doğdurur; yağmurunu hem doğruların hem eğrilerin üzerine yağdırır. Eğer yalnız sizi sevenleri severseniz, ne ödülünüz olur? Vergi görevlileri de öyle yapmıyor mu? Yalnız kardeşlerinize selam verirsiniz, fazladan ne yapmış olursunuz? Putperestler de öyle yapmıyor mu? Bu nedenle, göksel Babanız yetkin olduğu gibi, siz de yetkin olun.” (Matta, 5:43-48)

“Ama beni dinleyen sizlere şunu söylüyorum: Düşmanlarınızı sevin, sizden nefret edenlere iyilik yapın, size lanet edenler için iyilik dileyin, size hakaret edenler için dua edin. Bir yanağınza vurana öbür yanağınızı da çevirin. Abanızı alandan mintanınızı da esirgemeyin. Sizden bir şey dileyen herkese verin, malınızı alandan onu geri istemeyin. İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız,

siz de onlara öyle davranın. Eğer yalnız sizi sevenleri severseniz, bu size ne övgü kazandırır? Günahkârlar bile kendilerini sevenleri sever. Size iyilik yapanlara iyilik yaparsanız, bu size ne övgü kazandırır? Günahkârlar bile böyle yapar. Geri alacağınızı umduğunuz kişilere ödünç vererseniz, bu size ne övgü kazandırır? Günahkârlar bile verdiklerini geri almak koşuluyla günahkârlara ödünç verirler. Ama siz düşmanlarınızı sevin, iyilik yapın, hiçbir karşılık beklemeden ödünç verin. Alacağınız ödül büyük olacak, Yüceler Yücesi'nin oğulları olacaksınız. Çünkü O, nankör ve kötü kişilere karşı iyi yüreklidir. Babanız merhametli olduğu gibi, siz de merhametli olun.” (Luka, 6:27-36)

Yukarıdaki pasajlara bakıldığında en göze çarpan husus, “düşmanın sevilmesi”yle ilgili emirdir. Sevgi, insanlar arasında çeşitli vesilelerle husûle gelen her çeşit kardeşliğin göstergesi olabilecek evrensel bir duygudur. Eğer iki insan arasında kardeşlik söz konusuysa orada sevgiden de söz edilebilecektir. Bundan dolayı “düşmanınızı sevin” emri, aynı zamanda “düşmanınızı kardeşiniz gibi görün” şeklinde de anlaşılabilir. İlgili cümlelerde dikkati çeken bir diğer husus da Tanrı'nın oğullarından olmanın, “düşmanı sevme” ve “zulmedene dua etme” şartlarına bağlanmış olmasıdır. Bununla ilgili olarak MacDonald,

“.....Çünkü bu tür bir davranış, İsa Mesih inanlılarına özgü bir davranıştır ve inanlıların, Yüce Olan'ın oğulları olduklarını gösterir. Elbette, insanların Yüce Olan'ın oğulları olması bu yolla olmaz; çünkü bu ancak ve ancak onların İsa Mesih'e Rab ve kurtarıcısı olarak iman etmeleriyle olmaktadır (Yu.1:12). Ama gerçek imanlılar kendilerinin Tanrı'nın çocukları olduklarını bu yolla gösterirler. Tanrı bize 27-35. Ayetlerde tanımlanan şekillerde davrandı. O, nankör ve kötü kişilere karşı iyi yüreklidir. Bizler de bu şekilde davranacak olursak, o zaman kimin çocukları olduğumuzu, yani Tanrı'dan doğmuş olduğumuzu başkalarına gösterebiliriz.” (MacDonald, 2000, s. 303)

demektedir.

Felicien Challaye de “Mademki göklerin Babası evlatları olan bütün insanları sevmektedir, o halde insanlar da ona birer evlat gibi sevgi göstermek, ayrıca birbirlerini de kardeş gibi sevmek ödevindedirler.” (Challaye, 2007, s. 187) diyerek benzer bir görüşü dile getirmektedir.

Yeni Ahit’te insan kardeşliği anlayışına temel teşkil ettiğini düşündüğümüz bir diğer bölüm ise meşhur “iyi samiriyeli” örneğinin verildiği cümlelerdir.

“Bir Kutsal Yasa uzmanı İsa’yı denemek amacıyla gelip şöyle dedi: “Öğretmenim, sonsuz yaşamı miras almak için ne yapmalıyım?” İsa ona, “Kutsal Yasa’da ne yazılmıştır?” diye sordu. “Orada ne okuyorsun?” Adam şöyle karşılık verdi: “Tanrın Rab’bi bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün gücünle ve bütün aklınla seveceksin. Komşunu da kendin gibi seveceksin.” İsa ona, “Doğru yanıt verdin” dedi. “Bunu yap ve yaşayacaksın.” Oysa adam kendini haklı çıkarmak isteyerek İsa’ya, “Peki, komşum kim?” dedi. İsa şöyle yanıt verdi: “Adamın biri Yeruşalim’den Eriha’ya inerken haydutların eline düştü. Onu soyup dövdüler, yarı ölü bırakıp gittiler. Bir rastlantı olarak o yoldan bir kâhin geçiyordu. Adamı görünce yolun öbür yanından geçip gitti. Bir Levili de oraya varıp adamı görünce aynı şekilde geçip gitti. O yoldan geçen bir Samiriyeli ise adamın bulunduğu yere gelip onu görünce, yüreği sızladı. Adamın yanına gitti, yaralarının üzerine yağla şarap dökerek sardı. Sonra adamı kendi hayvanına bindirip hana götürdü, onunla ilgilendi. Ertesi gün iki dinar çıkararak hancıya verdi. ‘Ona iyi bak’ dedi, ‘Bundan fazla ne harcarsan, dönüşümde sana öderim.’” “Sence bu üç kişiden hangisi haydutlar arasına düşen adama komşu gibi davrandı?” Yasa uzmanı, “Ona acıyıp yardım eden” dedi. İsa, “Git, sen de öyle yap” dedi.” (Luka, 10:25-37)

İsa bu cümlelerde kendisine sorulan “peki komşum kim?” sorusuna, “Samiriyeli” yani yabancı biriyle ilgili anlattığı kıssayla cevap vermiştir. Konunun başında “komşu” kelimesinin de Yeni Ahit’te “kardeş” anlamında kullanıldığından söz edilmişti. Bahsi geçen kelimenin kardeş anlamında kullanıldığı pasajlardan biri de yukarıdaki cümlelerdir. Bu nedenle komşu kelimesinin kullanıldığı pasajda

geçen soru, “peki kardeşim kim” şeklinde de anlaşılıp yorumlanabilir. İsa anlattığı bu kıssayla ırkın iyi olmak için yetmeyeceğini, Samiri bile olsa iyi bir komşunun insanın gerçek kardeşi olabileceğini vurgulamaktadır (Alıcı, 2011, s. 83).

Üç ayrı cümle grubunun aktarıldığı yukarıdaki ifadelerden anlaşılmaktadır ki, bütün insanları içine alan bir insan kardeşliği anlayışı Yeni Ahit’te mevcuttur. Bu kardeşliğin temel göstergesi ise “sevgi”dir. Diğer kardeşlik çeşitleri için temel bir unsur olan “sevgi”, insan kardeşliği için de vurgulanan temel bir duygu türüdür.

Yeni Ahit’te insan kardeşliğinin varlığına delil olabilecek ifadeler yanında, bu kardeşliğin olmadığını çağrıştıran pasajlara da rastlanmaktadır.

“Yeryüzüne barış getirmeye geldiğimi sanmayın! Ben barış değil, kılıç getirmeye geldim. Çünkü ben oğulla babasının, kızla annesinin, gelinle kaynanasının arasına ayrılık sokmaya geldim.” (Matta, 10:34-35)

Üstteki pasaj, şiddeti telkin eden bir muhtevaya sahiptir. Pasajla ilgili olarak, bu sözlerin İsa’nın gelişinin sonuçlarının görünürdeki amacını ifade eden bir kinaye olarak anlaşılması gerektiği ileri sürülmektedir (MacDonald, 2000, s. 79). Pasajda dikkatleri çeken şiddet telkini, savunulduğu gibi “kinaye” olarak da anlaşılabilir. Ancak tarihî süreçte Hristiyanlarca söz konusu şiddet telkininin kinaye olarak anlaşıldığını söylemek pek mümkün görünmemektedir. Zira Hristiyanlığın Roma İmparatorluğu’nun resmî dini olmaya başladığı tarihten itibaren, devlet ve din adamları eliyle Hristiyan olmayanlara karşı asırlarca sürdürülen yıldırma, şiddet ve savaş politikası -ki, Haçlı seferleri bunun bir örneği sayılabilir- bu ifadelerin Hristiyanlarca “kinaye” olarak değil ilk ve asıl anlamıyla anlaşıldığını göstermektedir.

İnsan kardeşliği anlayışının uzağında olduğunu düşündüğümüz bir diğer cümle grubunda ise İsa'nın ikinci gelişiyile ilgili olarak şu ifadeler geçmektedir:

“Ben Babam’dan nasıl yetki aldım, galip gelene, yaptığım işleri sonuna dek sürdürene ulusların üzerinde yetki vereceğim. Demir çomakla güdecek onları, Çömlek gibi kırıp parçalayacaktır. Galip gelene sabah yıldızını da vereceğim.” (Vahiy, 2:26-28)

İsa Mesih’e atfen söylenen bu sözlerden onun, insanlar üzerinde şiddet uygulayacağı anlaşılmaktadır. Eğer öyleyse bahis konusu ifadeler, İsa'nın sevgi içerikli cümle ve düşünceleriyle mutlak anlamda çelişmektedir ve insan kardeşliğine kapıları kapatmaktadır.

Konu dâhilinde aktarılacak son örnekte ise inanmayanlara selam verme hususuna değinilmekte ve şöyle denilmektedir:

“Haddini aşıp Mesih'in öğretisine bağlı kalmayan hiç kimsede Tanrı yoktur. Bu öğretiye bağlı kalanda ise hem Baba, hem de Oğul vardır. Size gelip de bu öğretiyi getirmeyeni evinize almayın, ona selam bile vermeyin. Çünkü böyle birine selam veren, kötü işlerine ortak olur.” (2. Yuhanna, 1: 9-12)

Yukarıdaki cümlelerde İsa'ya inanmayanlara selam verilmesi ve bunların selamının alınması kesin bir dille yasaklanmakta, diğer inanç mensupları âdeta dışlanmaktadır (Albayrak, 2010, ss. 140-141). Burada dikkatleri çeken husus, bundan önceki başlıkta insan kardeşliğine işaret ettiğini düşündüğümüz için değindiğimiz “Yalnız kardeşlerinize selam verirseniz, fazladan ne yapmış olursunuz? Putperestler de öyle yapmıyor mu?” (Matta, 5:47) cümlesinin, yukarıdaki ifadelerle açık bir şekilde çelişiyor olmasıdır. Buna göre Yeni Ahit'te bir taraftan, kendi dini dışındakilere selam vermeyen bir Hristiyanın putperestten farkının olmayacağı vurgulanarak selam teşvik edilmişken diğer taraftan başka bir bölümde Hristiyan olmayana selam

verilmemesi sert bir şekilde emredilmiştir. Bunun bir çelişki olduğu ortadadır ve Hristiyanları, “öteki”ne karşı tutum söz konusu olduğunda kararsızlığa sevk edeceği muhtemeldir. Konumuz dâhilinde yaklaşıldığında ise “selam vermeme” direktifinin, Hristiyanlıkta insan kardeşliğinin önünü tıkayabileceğinden de söz edilebilir. Zira insanlar birbirleriyle ilk ilişki kurduklarında, ilk tanıştıklarında, ağızlarından çıkan ilk söz “selam” olmaktadır. Selamdan sonra karşılıklı ilişkiler başlamakta, gelişmekte ve olgunlaşmaktadır. Bu ilişkiler sonucunda insanlar çeşitli şekillerde diğer insanlarla kardeşlik oluşturabilmektedirler. Yani selam, insanlar arası ilişkilerde tabir yerindeyse “mukaddime”, “önsöz” yahut “giriş” niteliği taşımaktadır. Bu denli önemli bir anlam değeri ve fonksiyonu olan selamın, sözü edilen pasajlarda Hristiyan olmayanlar söz konusu olduğunda geri plana itilmesi, diğer din mensuplarının kardeş sayılmayacağı Yeni Ahit referanslı olumsuz bir anlayışın, Hristiyanların zihninde yer edinmesine sebep olabileceği göz ardı edilmemelidir. Neticede böyle bir yaklaşımın Hristiyanları, “sadece Hristiyanlar kardeştir, diğerleri değildir ve hatta onlar düşmandır” şeklinde dinî ırkçılık kokan tehlikeli bir anlayışa götürmesi güçlü bir ihtimal olacaktır. Nitekim Ratzinger, bunu teyit eder şekilde gerçek anlamda kardeşliğin Hristiyanlar arasında söz konusu olduğuna işaret etmekte ve Hristiyan olmadığı için henüz kardeş olmamış olan insanların var olduğunu söylemektedir (Ratzinger (Pope XVI. Benedict), 1993, s. 70). Belirtilen dışlayıcı anlayışın karşısında yer aldığı anlaşılan Jacques Ellul “Özünde ‘Tanrı sevgidir; komşularımızı en az kendimiz kadar sevmeliyiz’, düşüncelerini barındıran bir dinin nasıl olup da İsa aşkına asla aklanamaz, kabul edilemez savaflara girişebildiğini anlayabilmem olası değildir” (Ellul, 2010, s. 36) diyerek Hristiyanların içine düştükleri bu çelişkiye işaret etmiştir.

Özetle, Yeni Ahit'te insan kardeşliği düşüncesiyle bağdaşmayan birtakım cümle ve ifadelerin mevcut olduğu anlaşılmaktadır. İnsan kardeşliği düşüncesini yansıtan cümlelerin Hristiyanlarda bıraktığı etkinin, bunun karşısında yer alan cümlelere göre daha cılız olduğu ileri sürülebilir. Zaten insan kardeşliği düşüncesinin karşısında olan Yeni Ahit cümlelerini bizim için anlamlı ve değerli kılan da budur. Zira tarihî sürece bakıldığında Hristiyanların, “öteki”yle olan ilişkilerinde “olumlu” anlayış yerine burada belirtilen “olumsuz” anlayışı örnekleyen Yeni Ahit cümlelerini referans aldıkları, “öteki”yle olan ilişkilerini buna göre konumlandıkları anlaşılmaktadır.

Sonuç

Hristiyanlık, hükümlerin ağırlıkta olduğu bir din değildir. Yahudilikten ayrı olarak Hristiyanlıkta hukuki olay ya da meseleler yoğun olarak ele alınmamıştır. Zikredilen durumun Yeni Ahit'te özellikle kan kardeşliği ile ilgili ifade ve anlatılara da yansıdığı bu nedenle söz konusu metinde kan kardeşliğini ilgilendiren herhangi bir hukuki düzenlemenin mevcut olmadığı anlaşılmaktadır.

Yahudiliğe ad olan ve bir soyu da ifade eden “Yahudi” kavramından farklı olarak Hristiyanlığa adını veren “Hristiyan” kelimesinin Yeni Ahit'te herhangi bir soyu karşılayan bir anlamının bulunmadığı görülmektedir. Belirtilen durum, Hristiyanlığı, soy kardeşliği düşüncesine giden yolda kavramsal çerçeveden yoksun bırakmaktadır.

Yeni Ahit'te kardeşliğin temel olarak, bütünüyle “iman” temeline dayandığı anlaşılmaktadır. İman unsurları olan Baba Tanrı ve Oğul Tanrı (İsa), etraflarında kümelenen bütün insanlarla bir aileyi oluşturmakta ve Hristiyanlar, böylelikle “Tanrı'nın ailesindeki çocuklar” olarak birbirinin kardeşi olmaktadır. Yeni Ahit'teki anlam çerçevesine uygun olarak

Hristiyanlıkta da teorik anlamda bu şekilde algılanan din kardeşliğinin, mezhepler söz konusu olduğunda aforoz ve engizisyon gibi yaptırımlar nedeniyle tarihî süreçte uygulama alanı bulamadığı görülmektedir. Yani mezhepler, Hristiyanlıkta din kardeşliği için uygun bir ortamı insanlara sunamamışlardır.

Hristiyanlığın kutsal kitabı Yeni Ahit'te insan kardeşliği, Tanah'a kıyasla daha çok vurgulanmaktadır. Teorik anlamda Yeni Ahit'te insan kardeşliği düşüncesinin varlığını “destekleyen” örnekler, insan kardeşliği olgusunun “karşısında” olan bölümlere kıyasla daha vurgulu olsa da Hristiyanlık tarihi, ikinci grup örnekleri kendilerine referans alan, diğer dinlere mensup insanlarla olan ilişkisini buna göre konumlandıran devlet ve din adamları ve bunların neden olduğu savaş ve çatışmalarla doludur. Zikredilen durumun, temelinde “sevgi”nin olduğu iddia edilen Hristiyanlık için sorun teşkil edeceği açıktır. Hristiyanlıkta teoride ağırlıklı olarak görülen “insan kardeşliği” anlayışı, Hristiyanların, bütün insanların kardeş olarak kabul edildiğini ispat edecek somut örnekleri tarihî süreçte Hristiyan olmayanlara tam olarak sunamamaları; aksine neredeyse bütün insanların “düşman” kabul edildiğine delil oluşturabilecek fiillerin örneklerini sergilemiş olmalarından dolayı, uygulamada olup olmadığı şüpheli bir görüntü arz etmektedir.

Kaynakça

Açıklamalı Kutsal Kitap (1. Basım). (2010). İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.

Albayrak, K. (2010). *Semavi Dinlerde Barış ve Şiddet İkilemi*. Ankara: Sarkaç Yayınları.

Alıcı, M. (2011). *Müslüman-Hıristiyan Diyalogu Tarihçesi, Çeşitleri, Hedefleri, Problemleri* (2. Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.

Aydın, M. A. (1989). Aile. İçinde *TDVİA* (C. 2, ss. 196-200). İstanbul.

- Challaye, F. (2007). *Dinler Tarihi* (6. Basım; S. Tiryakioğlu, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Demirci, K. (1998). Hıristiyanlık–Giriş. İçinde *TDVİA* (C. 17, ss. 328-340). İstanbul.
- Ekici, M. (2006). *Hıristiyanlık'ta ve İslam'da Sevgi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri (Dinler Tarihi) Anabilim Dalı, Ankara.
- Ellul, J. (2010). *Anarşi ve Hıristiyanlık* (1. Baskı; Ali Toprak, Çev.). İstanbul: Karşı Yayınları.
- Eroğlu, A. H. (2000). Hıristiyanların Bölünme Sürecine Genel Bir Bakış. *AÜİFD*, 41(1), 309-325.
- Gasque, W. W. (2004). Kilise Büyüyor: Kudüs'ten Roma'ya. İçinde Sibel Sel & Levent Kınran (Çev.), *Hıristiyanlık Tarihi* (ss. 54-68). İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Katolik İncancında İsa'nın Kardeşleri Var mıydı? (t.y.). Geliş tarihi 18 Haziran 2012, gönderen HristiyanForum website: <http://www.hristiyanforum.com/forum/katoliklik-f21/katolikinancinda-isanin-t317830.html>
- Küçük, A., Tümer, G., & Küçük, M. A. (2009). *Dinler Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- MacDonald, W. (2000). *Kutsal Kitap Yorumu Yeni Antlaşma Serisi 1* (1. Basım, C. 1). İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- MacDonald, W. (2002). *Kutsal Kitap Yorumu Yeni Antlaşma Serisi 2* (1. Basım, C. 2). İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Pamir, D. (Çev.). (2000). *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*. İstanbul: Yayıncılık Matbaacılık.
- Peabody, L. (2003). *Çalışmak Kutsaldır—Hıristiyan Çalışma Hayatı* (1. Baskı; Onur Yöş, Çev.). İstanbul: Haberci Yayınları.
- Ratzinger (Pope XVI. Benedict), J. C. (1993). *The Meaning of Christian Brotherhood* (2. Baskı). San Francisco: Ignatius Press.

- Üçal, Rev. T., & Malcolm, D. (2003). *Ahlak-Kutsal Kitap'a Göre Etik* (Genişletilmiş İkinci Basım). İstanbul: Babylon Kitaplığı.
- Yargıcı, A. (2005). Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'ın Sevgi Anlayışı. *Dinî Araştırmalar*, 7(21), 207-222.
- Yeşilyurt, M. (2022). Tanah'ta Kardeşlik. İçinde Abdullah Altuncu (Ed.), *Tarihten Günümüze Yahudilik* (1. Baskı, ss. 371-397). Ankara: İlâhiyat Yayınları.